

Beste Irene van Staveren,

Met veel belangstelling heb ik het interview met u gelezen in de laatste Vice Versa van winter 2016/2017. Daarin komen o.a. de volgende onderwerpen ter sprake: de religie/geloof/blackboxtheorie van de neoklassieke economie, de noodzaak van een paradigmawisseling, het gebrek aan visie en verbeelding, het morele kompas van individuele bankmedewerkers en de (eerdere) platte organisatie van de Rabobank (desondanks toch in financiële schandalen terecht gekomen), de kunstmatigheid van het maatschappelijk verantwoord ondernemen van grote bedrijven, burgers die zelf aan de slag gaan, etc.

In 2010 heb ik een boekje gepubliceerd over Civic Driven Change:

Van Eijk, T., 2010, *Civic Driven Change through Self-Empowerment. Societal Transformation and Consciousness-Based Development*. Lulu. <http://www.lulu.com/spotlight/toondotvaneijkatupcmaildotnl>

Hierin komen een aantal van de bovenvermelde, mijns inziens cruciale, onderwerpen ter sprake. Mocht u belangstelling hebben, dan verwijs ik graag naar de bijlage waarin ik een aantal (de voor u meest relevante) pagina's uit het boek heb gekopieerd.

Voor meer informatie over mijn zienswijze verwijs ik naar mijn website: www.toon-van-eijk.nl

Ik hoop spoedig uw boek over de tien 'vergeten' economen en uw proefschrift te kunnen lezen, sinds ik recentelijk heb besloten om een punt te zetten achter mijn consultancy werk in ontwikkelingslanden. Nu hoop ik meer tijd te hebben voor het bestuderen van de onderliggende denkkaders/paradigma's in het ontwikkelingsproces, die -naar ik vermoed -de praktische uitwerking van veel projecten/programma's frustreren.

Met vriendelijke groet,

Toon van Eijk

1 Jan 2017 op Vice Versa website geplaatst:

Met veel belangstelling heb ik het uitermate relevante interview met Irene van Staveren gelezen in deze Vice Versa. Daarin komen o.a. de volgende onderwerpen ter sprake: de religie/geloof/blackboxtheorie van de neoklassieke economie, de noodzaak van een paradigmawisseling, het gebrek aan visie en verbeelding, het morele kompas van individuele bankmedewerkers en de (eerdere) platte organisatie van de Rabobank (desondanks toch in financiële schandalen terecht gekomen), de kunstmatigheid van het maatschappelijk verantwoord ondernemen van grote bedrijven, burgers die zelf aan de slag gaan, etc. Aan het eind van dit interview zegt Van Staveren: "Er gebeurt veel. Er zijn zoveel burgers die niet wachten totdat er eindelijk alternatieve economische ideeën worden geïmplementeerd, maar zelf aan de slag gaan. Het is bij lange na niet genoeg, al weiger ik gefrustreerd te raken". Uiteindelijk hebben al de boven vermelde onderwerpen te maken met 'Civic Driven Change' (CDC): het zelf aan de slag gaan van burgers. Biekart en Fowler (in 2008/9 tevens ISS staf) hebben interessante dingen geschreven over CDC. Maar mijns inziens komen de benodigde paradigmawisseling en een beter moreel kompas van burgers (in hun hoedanigheid van consument en producent in de markt, als lid van maatschappelijke organisaties, en als stemmer en belastingbetaler in het politieke domein) niet tot stand zonder meer aandacht voor spirituele ontwikkeling. Voor meer informatie over mijn zienswijze en publicaties verwijs ik graag naar mijn website: www.toon-van-eijk.nl

1 Jan 2017 op Vice Versa website geplaatst:

Dank voor het interessante en relevante interview met Marja Spierenburg. Zij zegt dat ze zich wil richten op de groeiende groep mensen die 'overbodig' lijkt te worden. 'Die niet kan boeren, maar haar heil ook niet kan vinden in de stad. Hoe ga je daarmee om? Wat voor beleid is daarvoor te verzinnen? Beleid dat dieper gaat dan slechts werkgelegenheidsprogramma's, maar dat ook de onderliggende structuren (van ongelijkheid, onderwijs, toegang tot gezondheidszorg) aanpakt?'

In sub-Sahara Afrika (SSA) is de groeiende groep 'overbodige' mensen mijns inziens inderdaad een van de grootste, zo niet de allergrootste, uitdaging. Door de 'modernisering' van de landbouw (historisch gezien welhaast onvermijdelijk) zullen miljoenen kleine boeren uit de landbouwsector gestoten worden – en dat zonder de beschikbaarheid van alternatieve bronnen van werkgelegenheid. Welke andere economische sector kan op de korte en middellange termijn talrijke banen op leveren voor laaggeschoolde arbeiders? In vele Aziatische landen was, en is, dat in eerste instantie de textielindustrie, maar kan SSA nu nog efficiënt en effectief concurreren op de wereldmarkt met deze eerdere industrialisatiepogingen? Een ICT en/of dienstensector vraagt om (relatief weinig) hoogopgeleid personeel en een goede infrastructuur. Dat is dus geen realistisch alternatief voor de grote aantallen uitstromende boeren in SSA. Toen mijn eigen familie op het Brabantse platteland in de 60-er jaren door de ruilverkaveling uit de landbouw gestoten werd, konden mijn vader en alle ooms (vrouwen werkten, behalve op het land, nog niet buitenshuis) gemakkelijk ander werk vinden. Dat is nu niet het geval in SSA.

Het probleem van onderliggende ongelijkheid-bevorderende maatschappelijke structuren komt daar nog bovenop. Ook hier kan onze eigen geschiedenis verheldering en hopelijk richtingen voor oplossingen bieden. In deze context zijn de Nederlandse boerencoöperaties, die reeds eind 19^e eeuw het levenslicht zagen, cruciaal gebleken. Hoewel de opvolger van de 'boerenleenbanken' – i.c., de Rabobank – er recentelijk een zootje van heeft gemaakt, is en blijft coöperatievorming noodzakelijk voor de opbouw van economische, politieke en sociaal-structurele tegenmacht. Voor meer informatie over bovenstaande onderwerpen verwijs ik graag naar mijn website: www.toon-van-eijk.nl
